

Olsztyn, 14 czerwca 2019 r.

FK-IV.431.13.2019

**Szanowny Pan
Andrzej Wiczowski
Starosta Ostródzki
ul. Jana III Sobieskiego 5
14-100 Ostróda**

Stosownie do art. 47 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. Nr 185, poz. 1092), zwanej dalej „ustawą o kontroli w administracji rządowej”, przekazuję Panu treść wystąpienia pokontrolnego.

Wystąpienie pokontrolne

Kontrolę przeprowadzono w Starostwie Powiatowym w Ostródzie, ul. Jana III Sobieskiego 5, 14-100 Ostróda, NIP: 741-17-69-651, REGON: 510750605.

W okresie objętym kontrolą oraz w dniu rozpoczęcia czynności kontrolnych stanowiska pełnili:

1. **Pan Andrzej Wiczowski** - Starosta wybrany ponownie na stanowisko w dniu 19 listopada 2018 r. uchwałą Nr I/3/2018 r. Rady Powiatu w Ostródzie z dnia 19 listopada 2018 r. (*kierownik jednostki kontrolowanej*);
2. **Pan Edmund Winnicki** - Wicestarosta, wybrany na stanowisko w dniu 1 grudnia 2014 r. Uchwałą Nr I/4/2014 Rady Powiatu w Ostródzie z dnia 1 grudnia 2014 r. Stosunek pracy na podstawie umowy o pracę został nawiązany w dniu 4 grudnia 2014 r. Ww. funkcję pełnił do 19 listopada 2018 r;
3. **Pan Jan Kacprzyk** – Wicestarosta powołany Uchwałą Nr I/4/2018 Rady Powiatu w Ostródzie z dnia 19 listopada 2018 r. Stosunek pracy na podstawie wyboru został nawiązany w dniu 20 listopada 2018 r.

Osobami odpowiedzialnymi za realizację zadania byli: inspektor w Wydziale Administracji, Nadzoru i Kadr oraz podinspektor w Wydziale Rozwoju Regionalnego - Koordynator ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi.

[akta kontroli str. Nr 31-32]

Kontrolę przeprowadził zespół pracowników Warmińsko – Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, Wydział Finansów i Kontroli, Oddział prowadzenia i koordynacji kontroli, w składzie:

- **Dorota Kusiewicz – Lauter** – inspektor wojewódzki – przewodnicząca zespołu kontrolnego, legitymacja służbowa nr 2/2015, wydana przez Dyrektora Generalnego Warmińsko – Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, upoważnienie Wojewody Warmińsko – Mazurskiego Nr FK-IV.0030.312.2018 z dnia 10 kwietnia 2019 r.;
- **Magdalena Kołodzińska** – inspektor wojewódzki, członek zespołu, legitymacja służbowa nr 21/2017, wydana przez Dyrektora Generalnego Warmińsko – Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, upoważnienie Wojewody Warmińsko – Mazurskiego Nr FK-IV.0030.314.2019 z dnia 10 kwietnia 2019 r.
- **Iwona Zajac** - inspektor wojewódzki, członek zespołu, legitymacja służbowa nr 3/2015, wydana przez Dyrektora Generalnego Warmińsko – Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, upoważnienie Wojewody Warmińsko – Mazurskiego Nr FK-IV.0030.313.2019 z dnia 10 kwietnia 2019 r.

[akta kontroli str. Nr 20-22, 24-26]

Kontrolę rozpoczęto 12 kwietnia 2019 r. i zakończono 15 kwietnia 2019 r., co zostało odnotowane w Księżce kontroli Starostwa Powiatowego w Ostródzie pod pozycją 4/2019.

Przedmiotem kontroli była realizacja zadania zleconego z zakresu administracji rządowej polegającego na udzielaniu nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego na podstawie ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2019 r., poz. 294), zwanej dalej „ustawą”, w zakresie dot. upowszechniania wiedzy o dostępności nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, w związku z wytycznymi Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości z dnia 27.02.2019 r., znak: DSF-XI.692.30.2019.

[akta kontroli str. Nr 9-19]

Kontrola została przeprowadzona na podstawie art. 2 pkt 1 i art. 6 ust. 4 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. Nr 185, poz. 1092) oraz art. 28 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 2234) w związku z art. 8 ust. 1 ustawy.

Starosta upoważnił inspektora w Wydziale Administracji, Nadzoru Kadr oraz podinspektora w Wydziale Rozwoju Regionalnego do udzielania informacji/wyjaśnień oraz okazywania dokumentów w czasie trwania czynności kontrolnych.

[akta kontroli str. Nr 27-30]

Na podstawie ustaleń kontroli działalność jednostki kontrolowanej ocenia się **pozytywnie z uchybieniami**. Powyższa ocena wynika z następujących ustaleń i ocen dokonanych w poszczególnych obszarach (zagadnieniach) objętych kontrolą:

I. Stan usług nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego na dzień wszczęcia kontroli; zmiany w tym zakresie w porównaniu do roku 2018.

Stosownie do art. 8 ust. 2 ustawy, na każdy powiat przypada liczba punktów nieodpłatnych porad prawnych odpowiadająca mnożnikowi zdefiniowanemu w art. 20 ust. 4 ustawy. W myśl art. 11 ust. 1 ustawy, powiat powierza prowadzenie połowy punktów nieodpłatnej pomocy prawnej organizacji pozarządowej.

Na mocy art. 1 pkt 15 ustawy z dnia 15 czerwca 2018 r. o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej i edukacji prawnej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 1467), zwanej dalej: „ustawą nowelizacyjną”, od 1 stycznia 2019 r. wprowadzony został nowy podział punktów między wykonawców świadczących usługi nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, zgodnie z którym powiat powierza połowę punktów do prowadzenia adwokatom i radcom prawnym z przeznaczeniem na udzielenie nieodpłatnej pomocy prawnej, a połowę organizacji pozarządowej prowadzącej działalność pożytku publicznego z przeznaczeniem na udzielenie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Zgodnie z art. 11 ust. 1c ustawy, połowę punktów przeznaczonych do prowadzenia przez organizację pozarządową przeznacza się na świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego.

1. Lokalizacja punktów i harmonogram dyżurów

Ustalono, że w 2018 r. na terenie powiatu ostródzkiego utworzono łącznie 4 punkty nieodpłatnej pomocy prawnej, z tego:

- a) 2 punkty prowadzone samodzielnie przez powiat, w których pomoc była świadczona przez adwokatów wyznaczonych przez Okręgową Radę Adwokacką w Olsztynie i radców prawnych wyznaczonych przez Okręgową Izbę Radców Prawnych w Olsztynie, tj.:
 - punkt, zlokalizowany w okresie od 01.01.2018 r. do 28.02.2018 r. w Starostwie Powiatowym w Ostródzie, ul. Jana III Sobieskiego 5; 14-100 Ostróda, a od 1 marca 2018 r. w Centrum Użyteczności Publicznej w Ostródzie, ul. Jana III Sobieskiego 9; 14-100 Ostróda; czynny 5 dni w tygodniu, tj. od poniedziałku do piątku w godzinach 9.00 – 13.00.;
 - punkt, zlokalizowany w Miejskiej Bibliotece Publicznej, ul. Ogrodowa 16; 14-300 Morąg; czynny 5 dni w tygodniu, tj. od poniedziałku do piątku w godzinach 9.00 – 13.00.
- b) 2 punkty, których prowadzenie powierzono organizacji pozarządowej – Stowarzyszenie Wsparcia Obywatelskiego, ul. Juliusza Lea 202a, 30-133 Kraków. Punkty te zlokalizowano w:
 - Urzędzie Miasta w Ostródzie, ul. Mickiewicza 24; 14-100 Ostróda; czynny 5 dni w tygodniu, tj. od poniedziałku do piątku w godzinach 9.00 – 13.00.
 - Centrum Użyteczności Publicznej w Ostródzie, ul. Jana III Sobieskiego 9; 14-100 Ostróda; czynny 5 dni w tygodniu, tj. od poniedziałku do piątku w godzinach 13.00 – 17.00.

Ww. lokalizację oraz harmonogram pracy punktów nieodpłatnej pomocy prawnej w roku 2018, Starosta Ostródzki określił w drodze nw. zarządzeń:

- zarządzenie Nr 76/2017 z dnia 21 grudnia 2017 r. w sprawie ustalenia harmonogramu świadczenia usługi pomocy prawnej przez adwokatów i radców prawnych oraz stowarzyszenie;
- zarządzenie Nr 18/2018 z dnia 13 lutego 2018 r. w sprawie ustalenia harmonogramu świadczenia usługi pomocy prawnej przez adwokatów i radców prawnych oraz stowarzyszenie.

[akta kontroli str. Nr 49-51]

W związku z tym, iż ustawa nowelizacyjna nie zmieniła zasad określania liczby punktów przypadających na dany powiat, Starostwo Powiatowe w Ostródzie również w 2019 r. zobowiązane było uruchomić łącznie 4 punkty, które stosownie do znowelizowanego art. 11 ustawy powinny zostać rozdysponowane między wykonawców w następujący sposób:

- 2 punkty powinny być powierzone adwokatom i radcom prawnym z przeznaczeniem na prowadzenie nieodpłatnej pomocy prawnej nieodpłatnej pomocy prawnej;
- 2 punkty powierzone do prowadzenia organizacji pozarządowej, z tego 1 z przeznaczeniem na udzielanie nieodpłatnych porad prawnych i 1 punkt na świadczenie nieodpłatnych porad obywatelskich.

Ustalono, że Starosta Ostródzki wywiązał się z ww. obowiązku i w 2019 r. na terenie powiatu ostródzkiego utworzył:

- a) 2 punkty stałe, w których usługi nieodpłatnej pomocy prawnej świadczone są przez adwokatów i radców prawnych wyznaczonych przez Okręgową Radę Adwokacką w Olsztynie oraz Okręgową Izbę Radców Prawnych w Olsztynie, tj.:
 - punkt zlokalizowany w Centrum Użyteczności Publicznej w Ostródzie, ul. Jana III Sobieskiego 9; 14-100 Ostróda; czynny 5 dni w tygodniu, tj. od poniedziałku do piątku w godzinach 9.00 – 13.00.
 - punkt, zlokalizowany w Miejskiej Bibliotece Publicznej, ul. Ogrodowa 16; 14-300 Morąg; czynny 5 dni w tygodniu, tj. od poniedziałku do piątku w godzinach 9.00 – 13.00.
- b) 2 punkty stałe, w których usługi świadczone są przez organizację pozarządową, tj. Fundacja Honeste Vivere, ul. Amałowicza-Tatara 7, 04-474 Warszawa, z tego:
 - punkt nieodpłatnej pomocy prawnej zlokalizowany w okresie od 01.01.2019 r. do 08.04.2019 r. w Urzędzie Miasta w Ostródzie, ul. Mickiewicza 24; 14-100 Ostróda; od 9 kwietnia 2019 r. w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Ostródzie, ul. Olsztyńska 2, 14-100 Ostróda; czynny 5 dni w tygodniu, tj. od poniedziałku do piątku w godzinach 9.00 – 13.00.;
 - punkt nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego zlokalizowany w Centrum Użyteczności Publicznej w Ostródzie, ul. Jana III Sobieskiego 9; 14-100 Ostróda; czynny 5 dni w tygodniu, tj. od poniedziałku do piątku w godzinach 13.00 – 17.00.

Ww. lokalizację oraz harmonogram pracy punktów nieodpłatnej pomocy prawnej i punktu nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w roku 2019, Starosta Ostródzki określił w drodze zarządzenia Nr 90/2018 z dnia 31 grudnia 2018 r. w sprawie ustalenia harmonogramu świadczenia usługi pomocy prawnej przez adwokatów i radców prawnych oraz stowarzyszenie, zmienionego zarządzeniem Nr 27/2019 z dnia 9 kwietnia 2019 r.

[akta kontroli str. Nr 53-57]

2. Specjalizacja punktów

Zgodnie z art. 8 ust. 9 ustawy, wszystkie lub wybrane dyżury w punkcie mogą posiadać określoną specjalizację, którą określa się w szczególności przez wskazanie dziedziny prawa lub problematyki nieodpłatnej pomocy prawnej udzielanej podczas dyżuru lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, świadczonego podczas dyżuru, albo poprzez wskazanie grupy osób uprawnionych. Ponadto, zgodnie z przepisem art. 9 ust. 1 pkt 1 d ustawy, powiat realizując zadania, o których mowa w art. 8 ust. 1 ustawy, może zawierać porozumienia z gminami na obszarze tego powiatu, określające, m.in. preferowaną specjalizację dyżurów – o ile określono potrzebę określenia specjalizacji.

Jak oświadczył Starosta Ostródzki w piśmie z dnia 15 kwietnia 2019 r. znak: AN.033.17.25.2019, w 2018 r., cyt.: (...) *wójtowie i burmistrzowie gmin położonych na terenie powiatu ostródzkiego nie zgłaszali wniosków, o których mowa w art. 9 ust. 2 ww. ustawy, tj. wniosków dotyczących potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, zawierających preferowaną specjalizację dyżurów w 2019 r.*”.

Biorąc pod uwagę ww. oświadczenie, a także po przeanalizowaniu treści porozumień z gminami/miastem stwierdzono, że nie było zapotrzebowania na określenie ww. specjalizacji porad świadczonych na terenie powiatu ostródzkiego.

[akta kontroli str. Nr 41-45]

3. Porozumienia z gminami

Kontrola wykazała, że niezmiennie od 1 stycznia 2018 r. zadanie określone w art. 8 ust. 1 ustawy realizowane jest przez powiat ostródzki wspólnie z samorządem gminy Morąg oraz gminy miejskiej Ostróda, na podstawie zawartych porozumień, tj.:

- w 2018 r. porozumień z dnia 6 października 2017 r., zmienionych aneksami z dnia 22 czerwca 2018 r.;
- w 2019 r. porozumień z dnia 11 października 2018 r. (w przypadku gminy miejskiej Ostróda – zmienionego aneksem z dnia 19 marca 2019 r.).

[akta kontroli str. Nr 58-69]

4. Konkurs ofert i wybór oferty

W celu wykonania obowiązku powierzenia prowadzenia punktów organizacji pozarządowej, Zarząd Powiatu w Ostródzie Uchwałą Nr 163/542/2018 z dnia 6 listopada 2018 r. ogłosił konkurs ofert na wykonanie zadania publicznego objętego kontrolą. Ustalono, że wskazany w ogłoszeniu zakres otwartego konkursu ofert obejmował powierzenie prowadzenia punktów przeznaczonych na udzielenie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego.

Ogłoszenie zawierało:

- informację o rodzaju zadania, wysokości środków publicznych przeznaczonych na jego realizację, zasadach przyznawania dotacji, terminach i warunkach realizacji zadania, terminie i sposobie składania ofert, trybie i kryteriach stosowanych przy wyborze ofert oraz terminie dokonania wyboru ofert,
- nowy podział punktów wprowadzony ustawą nowelizacyjną – odrębnie określono wymagania dla powierzenia prowadzenia w roku 2019 punktów, tj.: warunki, które powinna spełniać organizacja pozarządowa ubiegająca się o powierzenie prowadzenia punktu nieodpłatnej pomocy prawnej oraz warunki, które powinna spełniać organizacja pozarządowa ubiegająca się o powierzenie prowadzenia punktu na świadczenie usług w zakresie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego;
- informacje o możliwości wydłużenia czasu trwania dyżurów do 5 godzin we wszystkich punktach na obszarze powiatu ostródzkiego;
- informacje nt. udzielania porad poza punktem lub za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość osobom ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną lub ruchową;
- w warunkach konkursu uwzględniono tzw. asystę poradniczą, dedykowaną osobom, które potrzebują wsparcia w wykonaniu zaleceń wynikających z otrzymanej porady.

W ramach przedmiotowego konkursu zostało złożonych 7 ofert, z czego 4 na prowadzenie 2 punktów nieodpłatnej pomocy prawnej i 3 na prowadzenie punktu nieodpłatnej pomocy prawnej oraz punktu nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego.

Szczegółowe warunki, które musi spełniać organizacja pozarządowa zamierzająca świadczyć poradnictwo obywatelskie w roku 2019, zostały zawarte w art. 10, a szczególne wymogi w ust. 4 ustawy nowelizacyjnej.

Poza powyższymi wymogami ustawa nowelizująca wprowadziła dodatkowe tymczasowe warunki uprawniające do rozpoczęcia świadczenia poradnictwa obywatelskiego jeszcze w trakcie roku 2019.

Jak oświadczył pracownik odpowiedzialny za realizację zadania, do konkursu zgłosiły się 3 organizacje, które przedłożyły ofertę na świadczenie usług w zakresie poradnictwa obywatelskiego, tj.:

- Stowarzyszenie Wsparcia Obywatelskiego,
- Fundacja Honeste Vivere,
- Stowarzyszenie „Inicjatywa na Rzecz Praw Ochrony Obywateli”.

Oferta Stowarzyszenia Wsparcia Obywatelskiego została odrzucona ze względu na błędy formalne. Stowarzyszenie „Inicjatywa na Rzecz Praw Ochrony Obywateli” złożyła ofertę na 1 punkt nieodpłatnej pomocy prawnej i porad prawnych, natomiast Fundacja Honeste Vivere złożyła ofertę na 2 punkty (nieodpłatnych porad prawnych i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego). Przedłożyła jednocześnie wymagane ustawą zaświadczenia potwierdzające posiadanie wiedzy i umiejętności z zakresu świadczenia poradnictwa obywatelskiego przez prawników, z którymi miała podpisane umowy na świadczenie usług. Komisja Konkursowa

wyżej oceniła ofertę Fundacji Honeste Vivere.

[akta kontroli str. Nr 41-44, 202-204]

Zgodnie z art. 11 ust. 6b ustawy, organizacja pozarządowa w ramach oferty może przedstawić dodatkowo porozumienia o wolontariacie zawarte z osobami, które będą wykonywały świadczenia w ramach prowadzonego punktu, w tym służyły asystą osobom uprawnionym mającym trudności w samodzielnej realizacji porady, w szczególności z powodu niepełnosprawności, podeszłego wieku albo innych okoliczności życiowych.

Jak oświadczył pracownik odpowiedzialny za realizację zadania, cyt. „powiat uwzględnił w warunkach konkursu, tzw. asystę poradniczą. Komisja konkursowa w formularzu oceny merytorycznej pkt 3.3 dodatkowo punktowała oferty, które zawierają informację o asyście dla osoby niepełnosprawnej. Również wyłoniona organizacja w przedłożonej ofercie zaproponowała wprowadzenie asysty w ramach punktów w zakresie świadczonych przez siebie usług”.

[akta kontroli str. Nr 41-45]

Starosta Ostródzki pismem z dnia 11 grudnia znak: RL.524.6.2018 ogłosił wyniki otwartego konkursu ofert, na podstawie którego realizację zadania powierzono Fundacji Honeste Vivere.

[akta kontroli str. Nr 147-201]

5. Umowa z organizacją pozarządową

W dniu 21 grudnia 2018 r. z ww. organizacją pozarządową zawarto umowę nr 15/2018 o powierzenie realizacji zadania publicznego pod tytułem: „Prowadzenie jednego punktu nieodpłatnej pomocy prawnej oraz jednego punktu nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego dla mieszkańców Powiatu Ostródzkiego w 2019 r.”

[akta kontroli str. Nr 70-77, 80-84]

Ustalono, że treść przedmiotowej umowy, w stosunku do roku poprzedniego, dodatkowo uwzględniała nowe zagadnienia wprowadzone ustawą nowelizacyjną, tj. wykonanie przez organizację pozarządową zadań z zakresu edukacji prawnej oraz możliwość wydłużenia przez starostę czasu trwania dyżurów do 5 godzin we wszystkich punktach na obszarze powiatu ostródzkiego, pod warunkiem zaistnienia okoliczności, o których mowa w art. 8 ust. 6 ustawy. Ponadto umowa przewiduje świadczenie przez organizację pozarządową nieodpłatnej mediacji, w przypadku zgłoszenia przez osoby uprawnione zapotrzebowania na usługę w tym zakresie.

Umowa nie zawiera zapisów dotyczących asysty. Asysta poradnicza ma charakter fakultatywny, co oznacza, że usługa ta jest oferowana w miarę możliwości.

[akta kontroli str. Nr 41-45, 97-108]

Stosownie do art. 8 ust. 3 ustawy, zarówno w 2018, jak i 2019 roku, w ww. punktach nieodpłatna pomoc prawna oraz nieodpłatne poradnictwo obywatelskie były udzielane w przeciętnym wymiarze 5 dni w tygodniu przez co najmniej 4 godziny dziennie. Zgodnie z pismem Starosty Ostródzkiego z dnia 15 kwietnia 2019 r. znak: AN.033.17.25.2019, w 2019 r. na terenie powiatu ostródzkiego nie zaistniała potrzeba, o której mowa a art. 8 ust. 6 ustawy, tj. wydłużenia czasu trwania dyżuru do co najmniej 5 godzin dziennie we wszystkich punktach na obszarze powiatu.

[akta kontroli str. Nr 1, 51-76]

II. Realizacja działań promocyjnych powierzonych starostom – (art. 9 ust. 4 ustawy), z uwzględnieniem poszerzenia od 1 stycznia 2019 r. grona osób oraz katalogu usług świadczonych na podstawie ustawy.

Zgodnie z art. 9 ust. 4 ustawy, starosta odpowiada za upowszechnianie wiedzy o działalności systemu nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego wśród mieszkańców powiatu.

Mając powyższe na uwadze, Starosta Ostródzki realizował ww. obowiązek w okresie objętym kontrolą w następujący sposób:

- W prasie lokalnej („Gazeta Ostródzka”, „Gazeta Morąska”) zostały zamieszczone ogłoszenia: dwukrotnie w 2018 roku i dwukrotnie w 2019 r. (ostatnie ogłoszenie ukazało się 05.04.2019 r.).

Jako dowód przedłożono faktury oraz przykładowe treści ogłoszeń, w których Starosta Ostródzki informuje mieszkańców o punktach, w których będzie udzielana nieodpłatna pomoc prawna z oznaczeniem czasu i miejsca świadczonych usług. W treści ogłoszeń opublikowanych w 2019 r. uwzględniono dodatkowo zmiany ustawowe, tj. możliwość skorzystania z nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, a także wskazano, że nieodpłatna pomoc prawna i poradnictwo obywatelskie przysługuje każdej osobie fizycznej, która złoży oświadczenie, że nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej.

[akta kontroli str. Nr 382-384, 400-401]

- Na antenie MELORADIO zostały wyemitowane spoty reklamowe, dwukrotnie w 2018 roku i jednokrotnie w 2019 r. (ostatnie zlecenie emisji reklamy złożone 12.02.2019 r.).

Jako dowód przedłożono zlecenie produkcji i emisji reklamy wraz z media planem, w którym wskazano dokładne dni i godziny emisji ogłoszenia (tj. w dniach: 8,11,15,17,18,25,26.04.2019 r. – 3 razy dziennie). W 2019 r. w treści, obok miejsca dni i godzin pracy punktów, podano również informacje o rozszerzonym katalogu osób uprawnionych do skorzystania z nieodpłatnych porad prawnych i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Wszystko udokumentowano stosownymi fakturami, potwierdzającymi koszty poniesione w ramach realizacji zadań zleconych z zakresu administracji rządowej.

[akta kontroli str. Nr 388-399, 404-414]

- Sporządzono materiały informacyjne i przesłano je wraz z linkiem odsyłającym do strony BIP Starostwa do urzędów gmin z terenu powiatu z prośbą o umieszczenie na tablicy ogłoszeń i na stronie BIP .

Poinformowano o gronie osób uprawnionych, katalogu świadczonych usług oraz lokalizacji punktów, dniach i godzinach, w których będzie udzielana pomoc prawna. Działaniem tym zrealizowano obowiązek zawarty w wytycznych §5 ust.4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2018 r. w sprawie nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego (Dz.U. z 2018 r. poz. 2492).

[akta kontroli str. Nr 379-381]

- W poczekalniach punktów nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego zostały umieszczone ulotki informacyjne przygotowane

przez pracowników Starostwa Powiatowego, jak również plakaty i ulotki przygotowane przez organizacje pozarządowe realizujące pomoc prawną i poradnictwo obywatelskie.

Informacje wskazane w ulotkach obejmowały: dane punktów, ze wskazaniem adresu i godzin świadczenia usług. Wskazano możliwość skorzystania z nieodpłatnych porad obywatelskich, podano numery telefonów, pod którymi można dokonywać zapisów na wizyty, poinformowano o rozszerzonym katalogu usług i osób uprawnionych do skorzystania z nieodpłatnego poradnictwa.

[akta kontroli str. Nr 418-447]

Ponadto, korzystając z szablonów informacyjnych, zamieszczonych na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości przygotowywano karty informacyjne nieodpłatnych porad pranych i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, w których obok opisu usług, wskazano poszerzony krąg osób uprawnionych, formy zapisów, a także informacje skierowane do osób niepełnosprawnych ruchowo lub doświadczających trudności w komunikowaniu się.

[akta kontroli str. Nr 427-430]

- W lokalnych telewizjach (Telewizja Mazury i TV Morąg) zostały wyemitowane reportaże dotyczące punktów nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego,
- Na stronach Miejskiej Biblioteki Publicznej w Morągu (<https://www.bibliotekamorag.pl/inne/nieodplatna-pomoc-prawna/>) oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej (<http://mops.ostroda.pl/index.php/37-ogloszenia/ogloszenia/693-punkt-nieodplatnej-pomocy-prawnej-w-mops-ostroda>) zamieszczone zostały informacje o nieodpłatnej pomocy prawnej.

[akta kontroli str. Nr 421-423]

Potwierdzeniem, że powyższe działania odnoszą zamierzony rezultat, były opinie osób uprawnionych zawarte w części B kart pomocy, z których można wyczytać, że informacje o poradach ww. osoby pozyskiwały, m.in. z telewizji, radia, internetu, ulotek i broszur i od innych klientów punktów.

[akta kontroli str. Nr 416-417]

Promocja systemu, znalazła również odzwierciedlenie w opublikowanej na stronie internetowej powiatu i BIP liście punktów nieodpłatnego poradnictwa, o czym szczegółowo w pkt IV.

[akta kontroli str. Nr 421-429]

Mając powyższe działania na uwadze, należy stwierdzić, że Starosta Ostródzki w przedmiocie upowszechniania i promocji systemu, wywiązał się z obowiązku wynikającego z art. 9 ust. 4 ustawy. Promując nieodpłatną pomoc prawną i nieodpłatne poradnictwo obywatelskie nie ograniczano się jedynie do zamieszczania informacji na stronach internetowych, ale podejmowano innego rodzaju inicjatywy, w tym w ramach współpracy z lokalną prasą, radiem czy telewizją. Pracownicy odpowiedzialni za realizację zadania, a także pracownicy organizacji pozarządowej, realizującej świadczenie usług w zakresie nieodpłatnej pomocy i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, uczestniczyli w przygotowywaniu wszelkiego

rodzaju broszur, ulotek, plakatów i materiałów informacyjnych, skierowanych do mieszkańców powiatu.

III. Podnoszenie świadomości służb publicznych o systemie, poprzez podjęcie działań o charakterze informacyjnym w zakresie katalogu usług i osób uprawnionych do skorzystania z nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa.

Jak wskazał Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości w piśmie z dnia 27.02.2019 r., znak: DSF-XI.692.30.2019 skierowanym do Wojewodów, cyt. „(...) istotne jest podnoszenie świadomości samych służb publicznych o systemie. Odnotowano bowiem przypadki, w których wiedzy o możliwości skorzystania z darmowych porad prawnych nie posiadali pracownicy Ośrodków Pomocy Społecznej. Dlatego też zasadne jest podjęcie działań o charakterze informacyjnym w zakresie usług i katalogu osób uprawnionych do skorzystania z nieodpłatnej pomocy prawnej zarówno wśród pracowników, m.in. gminnych ośrodków pomocy społecznej, powiatowych centrów pomocy rodzinie, jak i przedstawiciele innych służb. Szczególnie istotne jest promowanie wiedzy wśród podmiotów świadczących nieodpłatne poradnictwo specjalistyczne innego typu, wskazanych na liście, o której mowa w art. 8a ust. 1 pkt 1 ustawy, o których należy poinformować osobę uprawnioną w przypadkach wskazanych w art. 5 ust. 4 ustawy, tj. gdy problem nie może być w całości lub części rozwiązany w drodze porady prawnika lub doradcy obywatelskiego”.

Starosta Ostródzki w piśmie z dnia 12 kwietnia 2019 r. (znak: AN.033.17.25.2019) poinformował, cyt. „W celu podniesienia świadomości pracowników, m.in. Starostwa Powiatowego, jednostek organizacyjnych powiatu, jak również urzędów gmin z terenu powiatu o systemie nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego zostały podjęte następujące działania:

- 1) Osoby odpowiedzialne za realizację nieodpłatnej pomocy prawnej informowali pracowników Starostwa Powiatowego, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie o nieodpłatnej pomocy prawnej,
- 2) W Kancelarii Ogólnej Starostwa zostały umieszczone ulotki informacyjne oraz na tablicy ogłoszeń informacje i plakaty dotyczące nieodpłatnej pomocy prawnej. Ponadto pracownicy kancelarii zostali przeszkoleni oraz zobowiązani do informowania osób zainteresowanych pomocą prawną,
- 3) Zostały udostępnione posty w mediach społecznościowych (Facebook)”.

Mając na uwadze ww. wytyczne Ministerstwa Sprawiedliwości w zakresie podnoszenia świadomości samych służb publicznych o systemie nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego należy zauważyć, że Starosta Ostródzki pomimo, że podjął szereg działań promujących system pomocy prawnej wśród mieszkańców (radio, telewizja, Internet, broszury, ulotki), nie skierował przedmiotowych działań bezpośrednio do jednostek organizacyjnych, świadczących usługi specjalistycznego poradnictwa prawnego na terenie powiatu, wyszczególnionych w art. 8a ust. 1 pkt 1 ustawy. Wskazane przez Ministerstwo działania, mające na celu podniesienie świadomości służb publicznych, mają przyczynić się do tego, że każda osoba, która zgłosi się do instytucji po poradę, otrzyma pomoc o charakterze interdyscyplinarnym, a świadome i umiejętne

przekierowywanie obywateli z innych systemów wsparcia będzie miało dzięki temu charakter wzajemny i komplementarny.

[akta kontroli str. Nr 36-40]

IV. Realizacja obowiązku wynikającego z art. 8a ust. 4 ustawy, tj. publikacja listy jednostek nieodpłatnego poradnictwa

Zgodnie z art. 8a ust. 1 ustawy, starosta sporządza i aktualizuje listę jednostek nieodpłatnego poradnictwa, dostępnego dla mieszkańców powiatu, która obejmuje w szczególności:

- 1) poradnictwo rodzinne, psychologiczne, pedagogiczne, z zakresu pomocy społecznej, w sprawie rozwiązywania problemów alkoholowych i innych uzależnień, w sprawie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w ramach interwencji kryzysowej, dla bezrobotnych, dla osób pokrzywdzonych przestępstwem, a także z zakresu praw konsumentów, praw dziecka, praw pacjenta, ubezpieczeń społecznych, prawa pracy, prawa podatkowego, dla osób w sporze z podmiotami rynku finansowego i inne (art. 8a ust. 1 pkt 1 ustawy);
- 2) nieodpłatną pomoc prawną i nieodpłatne poradnictwo obywatelskie ze wskazaniem punktów i dyżurów wraz z ich specjalizacją, o ile została określona (art. 8a ust.1 pkt.2 ustawy).

Artykuł 8a znowelizowanej ustawy reguluje sporządzenie i aktualizację tzw. listy jednostek nieodpłatnego poradnictwa, która powinna być gotowa do dyspozycji mieszkańców powiatu i wykonawców wraz z nowym rokiem kalendarzowym i poradniczym.

Zgodnie z art. 8a ust. 2 ustawy, ww. lista zawiera dane jednostek nieodpłatnego poradnictwa uporządkowane według tematyki poradnictwa, w tym jednostek publicznych, jednostek niepublicznych działających na zlecenie oraz jednostek prowadzących działalność pożytku publicznego działających na zlecenie, którym powierzono zadania z zakresu poradnictwa specjalistycznego na podstawie odrębnych przepisów, obejmujące informacje o nazwie jednostek, zakresie poradnictwa, adresach i danych kontaktowych, w tym o stronach internetowych i numerach telefonicznych, dniach i godzinach działalności oraz kryteriach dostępu do usługi.

Kontrolującym przedstawiono listę jednostek nieodpłatnego poradnictwa dostępną dla mieszkańców powiatu ostródzkiego, która obejmuje w szczególności: poradnictwo rodzinne, psychologiczne, pedagogiczne, z zakresu pomocy społecznej, w sprawie rozwiązywania problemów alkoholowych i innych uzależnień, w sprawie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w ramach interwencji kryzysowej, dla bezrobotnych, dla osób pokrzywdzonych przestępstwem, a także z zakresu praw konsumentów, praw dziecka, praw pacjenta, ubezpieczeń społecznych, prawa pracy, prawa podatkowego, dla osób w sporze z podmiotami rynku finansowego, a także nieodpłatną pomoc prawną i nieodpłatne poradnictwo obywatelskie.

[akta kontroli str. Nr 448-450]

Ww. lista nie zawierała jednakże informacji o instytucjach ogólnopolskich, a zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Sprawiedliwości cyt.: „ (...) pierwsza część listy będzie zawierać pogrupowany tematycznie wykaz jednostek świadczących nieodpłatnie poradnictwo specjalistyczne, dostępne dla mieszkańców powiatu, w tym zarówno lokalne, organizowane przez gminy i powiat, jak również o szerszym zasięgu, ale organizowane przez inne jednostki sektora finansów publicznych. Na liście należy więc uwidocznic ogólnopolskie infolinie tematyczne, inne formy poradnictwa prowadzonego środkami komunikacji na odległość oraz dyżury poradnicze organizowane przez podmioty publiczne na podstawie odrębnych uregulowań, takie jak ośrodki dla osób pokrzywdzonych przestępstwem, Rzecznik Finansowy, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz powiatowi rzecznicy konsumentów, inspektoraty okręgowe Państwowej Inspekcji Pracy, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Krajowa Informacja Podatkowa prowadzona przez Ministerstwo Finansów, Rzecznik Praw Obywatelskich, Rzecznik Praw Dziecka, Rzecznik Praw Pacjenta, Rzecznicy Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego, Narodowy Fundusz Zdrowia i jej infolinie wojewódzkie, Niebieska Linia Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i inne”

Wzmianka o instytucjach o zasięgu ogólnopolskim została zawarta aa stronie BIP Starostwa Powiatowego - w dodatkowych informacjach-zamieszczonych w broszurze informacyjnej, pn. PRAWA I OBOWIĄZKI OBYWATELSKIE, ORGANY KRAJOWEJ I MIĘDZYNARODOWEJ OCHRONY PRAWNEJ, MEDIACJA I SPOSOBY POZASĄDOWEGO ROZWIĄZYWANIA SPORÓW, UDZIAŁ OBYWATELI W KONSULTACJACH PUBLICZNYCH ORAZ W PROCESIE STANOWIENIA PRAWA, w której wskazano jedynie z nazwy krajowe i międzynarodowe organy ochrony prawnej, takie jak: sądy powszechne, Naczelny Sąd Administracyjny, Trybunał Konstytucyjny, Rzecznik Praw Obywatelskich, Rzecznik Praw Dziecka, Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych, Państwowa Inspekcja Pracy, Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, powiatowi (miejscy) rzecznicy konsumentów.

Mając powyższe na uwadze, należy stwierdzić, że Starostwo Powiatowe w Ostródzie, choć zamieściło na stronie internetowej broszurę z ww. informacjami, to jednak nie umieściło na przedmiotowej liście informacji uwzględniających instytucje o charakterze ogólnopolskim, zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Sprawiedliwości.

Ponadto, nie we wszystkich rubrykach ww. listy podano informacje o zakresie poradnictwa, adresach i danych kontaktowych, w tym o stronach internetowych i numerach telefonicznych, dniach i godzinach działalności oraz kryteriach dostępu do usługi, określeniu podmiotu świadczącego usługi, dostępności punktów dla osób niepełnosprawnych, dniach i godzinach, w których będzie obsługiwany wyznaczony na stronie internetowej nr telefonu.

Z uwagi na fakt, że ww. braki elementów wystąpiły jedynie w nielicznych rubrykach listy, powyższe należy ocenić w kategorii uchybienia art. 8a ust. 2 ustawy.

Osobami odpowiedzialnymi za powstanie ww. uchybienia są: inspektor w Wydziale Administracji, Nadzoru i Kadr oraz podinspektor w Wydziale Rozwoju Regionalnego - Koordynator ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Starosta Ostródzki zobowiązał się, że cyt. „Dołożymy wszelkich starań, aby w jak najszybszym czasie dane instytucji o zasięgu ogólnokrajowym organizujących poradnictwo specjalistyczne były zamieszczone na liście, o której mowa w art. 8a ustawy. Natomiast instytucje zostaną uporządkowane według tematyki poradnictwa”.

Odnosnie brakujących elementów wyjaśniono, że cyt.: „Przyczyną nieuwzględnienia niektórych danych na liście był brak tych elementów oraz spójności w odpowiedziach otrzymanych od przedstawicieli gmin i miast powiatu ostródzkiego”.

[akta kontroli str. Nr 441-447]

Odnosząc się do powyższych wyjaśnień należy zauważyć, że dane z listy będą szczególnie przydatne w sytuacji opisanej w art. 5 ust. 4, tj. „W przypadku stwierdzenia, że przedstawiony przez osobę uprawnioną problem nie może być rozwiązany w całości albo części poprzez udzielenie nieodpłatnej pomocy prawnej, w szczególności stwierdzenia, że problem nie ma wyłącznie charakteru prawnego, adwokat lub radca prawny informują osobę uprawnioną o możliwościach uzyskania innej stosownej pomocy w jednostkach nieodpłatnego poradnictwa, wskazanych na liście sporządzanej przez starostę, o której mowa w art. 8a ust. 1”.

Według Ministerstwa Sprawiedliwości cyt.: „(...) tak sporządzona lista jednostek nieodpłatnego poradnictwa, jest sposobem na integrację systemu poradnictwa prawnego i obywatelskiego z innymi formami nieodpłatnego poradnictwa. Jej celem jest zapewnienie spójności z wypracowanymi dotąd innymi formami szeroko pojętego poradnictwa realizowanego przez organy administracji rządowej i samorządowej na podstawie innych przepisów”.

W celu wywiązania się z obowiązku informacyjnego, wynikającego z art. 8a ust. 4 ustawy, Starosta Ostródzki opublikował w 2019 r. na stronie Biuletynu Informacji Publicznej listę jednostek nieodpłatnego poradnictwa. Oświadczył przy tym, że cyt. „w dniu 20 lutego br. wystąpiłem do wójtów i burmistrzów gmin położonych na terenie Powiatu Ostródzkiego o umieszczenie, między innymi na stronie Biuletynu Informacji Publicznej urzędów gmin, materiałów dotyczących nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, ze wskazaniem linku do strony BIP Starostwa Powiatowego, na której jest zamieszczona lista, o której mowa w art. 8a ust. 1 ustawy. Z informacji otrzymanych od gmin wynika, że gminy zamieszczały informacje w „aktualnościach”, co po pewnym czasie powodowało ich archiwizację. W związku z tym w najbliższym czasie planowane jest ponowne wystąpienie do gmin o udostępnienie na stronach BIP urzędów powyższych informacji”.

Lista została również wywieszona na tablicach ogłoszeń należących do Starostwa Powiatowego oraz Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie. Ogłoszenia dotyczące nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego ukazały się także w środkach masowego przekazu. Starostwo w najbliższym czasie planuje opublikować przedmiotową listę.

Zgodnie z art. 8 ust. 5 ustawy, zgłoszeń dokonuje się telefonicznie pod numerem telefonu wskazanym przez starostę, a udzielanie nieodpłatnych porad prawnych i świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, stosownie do art. 8 ust. 4 ustawy, odbywa się

według kolejności zgłoszeń, po umówieniu terminu wizyty.

Kontrola wykazała, iż w powiecie ostródzkim zostały uruchomione 2 numery telefonu, tj. jeden numer służący do udzielania ogólnych informacji o systemie nieodpłatnych porad prawnych oraz jeden numer służący do uzgadniania terminu wizyty osób uprawnionych. Zgodnie z pismem Starosty Ostródzkiego z dnia 12 kwietnia 2019 r. znak: AN.033.17.25.2019, numer telefonu służący do zgłoszeń na wizyty „(...) to numer wskazany przez Fundację *Honeste Vivere* i przeznaczony jest zarówno do obsługi nieodpłatnej pomocy prawnej, jak i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Zgłoszenia przyjmuje jedna z osób realizujących nieodpłatną pomoc prawną oraz nieodpłatne poradnictwo obywatelskie. Numer telefonu został podany do publicznej wiadomości na stronie BIP Starostwa Powiatowego, na tablicach ogłoszeń w poczekalniach punktów nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz w ulotkach przekazanych Urzędowi Gmin (...).”

[akta kontroli str. Nr 36-40]

Należy jednak zakwestionować zasadność powierzenia obsługi numeru telefonu organizacji pozarządowej świadczącej usługi na terenie powiatu ostródzkiego, gdyż zgodnie z art. 8 ust. 5 ustawy, to Starosta wskazuje nr telefonu, a oprócz dokonywania zgłoszeń telefonicznych może również dokonywać zgłoszeń za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej. Faktem jest, że ustawodawca nie reguluje szczegółowo, kto winien obsługiwać wyznaczony numer telefonu. Zgodnie z opiniami Ministerstwa Sprawiedliwości, zawartymi w „Pytaniach i odpowiedziach” na stronie <https://www.darmowapomocprawna.ms.gov.pl/pl/dla-wykonawcow>, cyt. (...) *ustawa przewiduje prowadzenie zapisów pod wyznaczonym jednym na powiat nr telefonu, celem zapewnienia jak najlepszej alokacji wizyt oraz uniknięcia przestoju w punktach przy tworzeniu kolejek w innych. (...) Nowelizacja ustawy nie daje podstawy do zlecenia prawnikom oraz pracownikom organizacji pozarządowych zadań związanych z prowadzeniem zapisów, układaniem kolejności i alokacją wizyt (...)*. Wyznaczając podmiot do obsługi specjalnego telefonu dla zapisów należy mieć również na względzie koordynowanie świadczenia usług poza punktem i udzielania porad za pomocą środków porozumiewania się na odległość, o których mowa w art. 8 ust. 8 ustawy, dla osób ze znaczną niepełnosprawnością ruchową, które nie mogą wstawić się w punkcie osobiście oraz osobom doświadczającym trudności w komunikowaniu się. W związku z powyższym oraz z uwagi na fakt, iż obsługa organizacyjno-techniczna systemu leży w gestii starosty zasadnym wydaje się aby numer telefonu obsługiwany był przez komórkę starostwa”.

Mając na uwadze przepisy ustawy, a także wyżej przedstawione stanowisko Ministerstwa Sprawiedliwości powyższe zagadnienie ocenia się w kategorii uchybienia, skutkującego naruszeniem art. 8 ust. 5 ustawy.

Osobą odpowiedzialną za powyższe uchybienie jest Starosta Ostródzki.

Ponadto, ustalono, że w okresie od 1 stycznia 2019 r. do dnia rozpoczęcia kontroli tj. 12 kwietnia br. odnotowano jedynie 1 przypadek wcześniejszego umówienia terminu wizyty, pod ww. numerem telefonu.

W związku z tym, że zapisy telefoniczne praktycznie nie funkcjonują, zapytano w jaki sposób Starosta Ostródzki rozdysponowuje świadczenie usług w poszczególnych punktach, w celu maksymalnego wykorzystania czasu i zasobów przewidzianych na świadczenie usług oraz

czy ustalono z wykonawcą sposób postępowania, na wypadek gdyby osoba uprawniona, z uwagi na dużą liczbę chętnych nie mogła danego dnia zostać obsłużona?

Wyjaśniono, że cyt.: „*Mieszkańcy powiatu ostródzkiego mają do dyspozycji 3 punkty npp: dwa w Ostródzie i jeden w Morągu. Korzystają zazwyczaj z pomocy prawnej w punkcie położonym najbliżej ich miejsca zamieszkania. Z miesięcznych zestawień ilości porad prawnych wynika, że żaden z punktów nie jest nadmiernie obciążony, w związku z powyższym nie ma konieczności rozdysponowania usług w poszczególnych punktach (w zał. Zestawienie liczby udzielonych porad w poszczególnych punktach w miesiącach styczeń-marzec 2019 r.).*

W momencie zgłoszenia się osoby uprawnionej tuż przed końcem dyżuru punktu ustalono, że prosta porada zostanie niezwłocznie udzielona, a w przypadku skomplikowanej, kolejna wizyta zostanie umówiona w terminie odpowiadającej osobie uprawnionej”

Zarówno przepis ustawy, jak i wytyczne Ministerstwa Sprawiedliwości, jasno wskazują, że, cyt. „(...) *ustawa nowelizacyjna wprowadziła obligatoryjne wcześniejsze zapisy, a (...) świadczeni usług odbywa się według kolejności zgłoszeń po umówieniu terminu wizyty.* Dlatego też brak wcześniejszych zapisów na wizyty należy ocenić w kategorii uchybienia, skutkującego naruszeniem art. 8 ust. 4 ustawy.

[akta kontroli str. Nr 36-40, 426-430]

V. Możliwości wsparcia usług w stosunku do osób z niepełnosprawnościami (w tym osób z niepełnosprawnością ruchową i osób doświadczających trudnościami w komunikowaniu się), do których mają zastosowanie przepisy ustawy.

Zgodnie z art. 8 ust. 8 ustawy, osobom ze znaczną niepełnosprawnością ruchową, które nie mogą stawić się w punkcie osobiście oraz osobom doświadczających trudności w komunikowaniu się, o których mowa w ustawie z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się (Dz.U z 2017 r. poz. 1824), zwanej dalej: „ustawą o języku migowym” może być udzielana nieodpłatna pomoc prawna lub świadczone nieodpłatne poradnictwo obywatelskie, z wyłączeniem nieodpłatnej mediacji, także poza punktem albo za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość, tj.:

- poza punktem w miejscu wyposażonym w urządzenia ułatwiające porozumiewanie się z osobami doświadczającymi trudności w komunikowaniu się;
- poza punktem, w miejscu w którym zapewnia się możliwość korzystania z pomocy tłumacza migowego;
- w miejscu zamieszkania.

Jak wskazano na stronach Ministerstwa Sprawiedliwości, w przypadku osób z niepełnosprawnością ruchową, które nie mogą stawić się w punkcie osobiście (np. obłożnie chorych) powyższa regulacja umożliwi świadczenie usług w ich aktualnym miejscu pobytu, w tym w ramach wizyty domowej.

W przypadku osób doświadczających trudności w komunikowaniu, przepis daje możliwość zorganizowania wizyty w miejscu do tego dostosowanym, czyli przykładowo w takim miejscu urzędu gminy lub powiatu, które zostało wyposażone w odpowiedni sprzęt wspierający porozumienie, zgodnie z wymogami ustawy o języku migowym

Uregulowania dotyczące świadczenia usług osobom niepełnosprawnym znalazły swoje odzwierciedlenie w zapisach:

- konkursu ofert, ogłoszonego w dniu 06.11.2018 r.;
- ofercie realizacji przez Fundację zadania publicznego;
- umów na świadczenie nieodpłatnej pomocy prawnej zawartej pomiędzy powiatem a adwokatami, gdzie w jednym z punktów zobowiązań zlecniodawcy wskazywano, że prawnik może być zobowiązany do udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w przypadku określonym w art. 8 ust. 8 ustawy, także poza punktem albo za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość, w ramach posiadanego wynagrodzenia.

Ww. uregulowania zawarto również w kartach informacyjnych poradnictwa i w broszurach umieszczonych na stronie internetowej Starostwa Powiatowego.

[akta kontroli str. Nr 71, 109-126,201, 426-440]

Odnosząc się do wyżej opisanych uregulowań, osoba odpowiedzialna za realizację zadania oświadczyła, że cyt. *„Od początku 2019 roku w powiecie nie zanotowano przypadków świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej osobom niepełnosprawnym poza wyznaczonymi punktami, za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość, poza punktem w miejscu wyposażonym w urządzenia ułatwiające porozumiewanie się z osobami doświadczającymi trudności w komunikowaniu się, w którym zapewnia się możliwość korzystania z pomocy tłumacza języka migowego oraz w miejscu zamieszkania. W przypadku zgłoszenia się po pomoc osoby niepełnosprawnej doświadczającej trudności w komunikowaniu się, istnieje możliwość skorzystania z pomocy pracownika Starostwa Powiatowego w Ostródzie, który posługuje się językiem migowym.*

W umowach z prawnikami, wskazanymi przez Izbę Adwokacką i Izbę Radców Prawnych, zostały zawarte zapisy (§ 5 pkt 2) zobowiązujące ich do udzielania pomocy prawnej osobom ze znaczną niepełnosprawnością ruchową, które nie mogą osobiście stawić się punkcie nieodpłatnej pomocy prawnej osobiście oraz osobom doświadczającym trudności w komunikowaniu się, o których mowa w ustawie z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się (Dz.U. z 2017 r. poz. 1824), także poza punktem albo za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość”.

[akta kontroli str. Nr 36-46]

Dodatkowo, w budynku Starostwa Powiatowego w Ostródzie - Centrum Użyteczności Publicznej w Ostródzie mają siedzibę stowarzyszenia skupiające, m.in. osoby niepełnosprawne, osoby starsze. Są to np. Polski Związek Niewidomych, Sejmik Osób Niepełnosprawnych, Uniwersytet Trzeciego Wieku, Polski Czerwony Krzyż. Każdego dnia w budynku CUP mają miejsce wykłady, konferencje, zajęcia dla członków Stowarzyszeń (m.in. Uniwersytetu Trzeciego Wieku, który skupia 300 członków).

Jak oświadczył pracownik odpowiedzialny za realizację zadania, cyt. *„(...) w budynku, w widocznych miejscach, umieszczono plakaty i ulotki dotyczące możliwości skorzystania z nieodpłatnych porad prawnych oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Oznakowano strzałkami drogę do punktu, tak by osoby starsze, słabo widzące nie miały problemu z dotarciem do miejsca udzielania nieodpłatnych porad. Wszystkie organizacje mające siedzibę w budynku CUP otrzymały do swoich skrzynek pocztowych ulotkę dotyczącą możliwości skorzystania z porad prawnych i poradnictwa obywatelskiego”.*

W toku kontroli poinformowano również, że w roku 2019 zorganizowany zostanie wykład, na tematy prawnie problematyczne, stwarzające niejasności, aby m.in. za pośrednictwem organizacji pozarządowych dotrzeć do jak największej grupy seniorów, osób niepełnosprawnych, mających problem z dotarciem do tego typu usług.

[akta kontroli str. Nr 39-40]

Mając na uwadze działania, podjęte w celu przygotowanie jednostki do świadczenia usług osobom niepełnosprawnym, nie wnosi się uwag w przedmiotowym zakresie, a zagadnienie ocenia się pozytywnie.

Do ustaleń kontroli zostały wniesione przez kierownika jednostki kontrolowanej w dniu 28 maja 2019 r. zastrzeżenia, do których ustosunkowano się w piśmie z dnia z dnia 7 czerwca 2019 r., znak j.w. Zarzuty dotyczące błędnego określenia nazwy jednego z wydziałów, odpowiedzialnego za realizację zadania, a także błędnego określenia nazwy organizacji pozarządowej, zostały uwzględnione w całości, natomiast zastrzeżenie dotyczące uchybienia w zakresie telefonicznego umawiania wizyt i dokonywania zapisów pod numerem obsługiwanym przez wyłonioną w drodze konkursu Fundację Honeste Vivere zostało oddalone.

Mając na uwadze powyższe oceny i wnioski zalecam:

1. Uzupełnienie brakujących elementów listy jednostek nieodpłatnego poradnictwa, obejmującej specjalistyczne dziedziny wskazane w art. 8a ust. 1 pkt 1 ustawy, w tym instytucji o zasięgu ogólnopolskim oraz listy jednostek świadczących nieodpłatną pomoc prawną i nieodpłatne poradnictwo obywatelskie, zgodnie z postanowieniami art. 8a ust. 2 i 3 ustawy.
2. Wytypowanie do zapisów na wizyty jednego numeru telefonu obsługiwanego przez pracownika Starostwa, celem zapewnienia jak najlepszej koordynacji świadczonych usług i alokacji wizyt w poszczególnych punktach, w których świadczone są nieodpłatne porady prawne i nieodpłatne poradnictwo obywatelskie.

Proszę Pana Starostę o podjęcie działań mających na celu usunięcie stwierdzonych uchybień oraz o poinformowanie Wojewody Warmińsko – Mazurskiego w terminie 21 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia, o sposobie wykorzystania uwag i wniosków oraz wykonania zaleceń, a także o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia działań.

Jednocześnie informuję, że stosownie do art. 48 ustawy o kontroli w administracji rządowej od wystąpienia pokontrolnego nie przysługują środki odwoławcze.

WOJEWODA
WARMIŃSKO-MAZURSKI

Artur Chojecki

(dokument podpisany podpisem elektronicznym)